Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (tionde avdelningen)

den 3 oktober 2013*

”Fjärde direktivet 78/660/EEG — Artikel 2.3 — Principen om en rättvisande bild — Artikel 2.5 — Skyldighet att göra avsteg — Artikel 32 — Värdering på grundval av anskaffningskostnaden — Uppenbart att anskaffningspriset var lägre än det verkliga värdet”

I mål C-322/12,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Cour de cassation (Belgien) genom beslut av den 1 juni 2012, som inkom till domstolen den 4 juli 2012, i målet

État belge

mot

GIMLE SA,

meddelar

DOMSTOLEN (tionde avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden A. Rosas samt domarna E. Juhász och C. Vajda (referent),

generaladvokat: P. Mengozzi,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

— GIMLE SA, genom R. Tournicourt och F. Lettany, avocats,

— Belgiens regering, genom M. Jacobs och J.-C. Halleux, båda i egenskap av ombud,

— Tysklands regering, genom T. Henze och J. Kemper, båda i egenskap av ombud,

— Europeiska kommissionen, genom G. Braun och J. Hottiaux, båda i egenskap av ombud,

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande,

följande

* Rättegångsspråk: franska.

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av principen om en rättvisande bild av bolags tillgångar, ekonomiska ställning och resultat, i artikel 2.3–2.5 i rådets fjärde direktiv 78/660/EEG av den 25 juli 1978 grundat på artikel [44.2 g EG] om årsbokslut i vissa typer av bolag (EGT L 222, s. 11, svensk specialutgåva, område 17, volym 1, s. 17) (nedan kallat fjärde direktivet).

2 Begäran har framställts i ett mål mellan État belge (belgiska staten) och GIMLE SA (nedan kallat GIMLE), angående behandlingen, i bokföringsmässigt hänseende, av ett förvärv av aktier som en månad efter förvärvet sålts till ett pris som var 3 400 gånger högre än anskaffningspriset.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

3 I artikel 2.3–2.5 i fjärde direktivet föreskrivs följande:

”3. Årsbokslutet skall ge en rättvisande bild av bolagets tillgångar, skulder, ekonomiska ställning och resultat.

4. När tillämpningen av bestämmelserna i detta direktiv inte räcker till för att ge en rättvisande bild enligt punkt 3, skall ytterligare upplysningar lämnas.

5. Om undantagsvis tillämpningen av en föreskrift i detta direktiv är oförenlig med den skyldighet som föreligger enligt punkt 3, skall avsteg göras från den förstnämnda föreskriften så att en rättvisande bild enligt punkt 3 kan ges. Varje sådant avsteg skall anmärkas i en not med upplysning om skälen för avsteget och om den inverkan som detta kan ha på bolagets tillgångar, skulder, ekonomiska ställning och resultat. Medlemsstaterna får bestämma när avsteg kan ske och får föreskriva de undantagsregler som behövs.”

4 Artikel 31.1 c i fjärde direktivet har följande lydelse:

”Medlemsstaterna skall svara för att de i boksluten redovisade posterna värderas enligt följande allmänna grunder:

...

c) Värderingen skall ske med iakttagande av rimlig försiktighet. Detta innebär särskilt att

aa) endast per balansdagen konstaterade intäkter får tas med,

...”

5 I artikel 32 i fjärde direktivet föreskrivs följande:

”Posterna i årsbokslutet skall värderas enligt bestämmelserna i artikel 34–42 som utgår från anskaffnings- och tillverkningskostnaderna.”

Belgisk rätt

6 Enligt den hänskjutande domstolen har artiklarna 2.3–2.5 i fjärde direktivet införlivats med belgisk rätt genom artiklarna 3 första stycket, 4 och 16 första stycket i kunglig kungörelse av den 8 oktober 1976 om bokföring, i den lydelse som var tillämplig vid tidpunkten för omständigheterna i det nationella målet (nedan kallad den kungliga kungörelsen).

7 Enligt artikel 3 första stycket i den kungliga kungörelsen ska årsbokslutet ge en rättvisande bild av företagets tillgångar och skulder samt ekonomiska ställning och resultat.

8 Enligt artikel 4 i den kungliga kungörelsen föreskrivs att årsbokslutet ska upprättas i enlighet med bestämmelserna i kungörelsen och att ytterligare upplysningar lämnas i en bilaga till årsbokslutet för det fall att tillämpningen av bestämmelserna i kungörelsen inte räcker för att iaktta kraven i artikel 3.

9 Enligt artikel 16 första stycket i den kungliga kungörelsen ska det, om en tillämpning av värderingsreglerna i det kapitel i vilket den artikeln ingår undantagsvis medför att artikel 3 i kungörelsen inte iakttas, göras avsteg från den förstnämnda artikeln genom att artikel 3 tillämpas.

10 I artikel 20 i den kungliga kungörelsen föreskrivs att tillgångar ska värderas till sitt anskaffningsvärde och tas upp i balansräkningen till detta värde, med avdrag för avskrivningar och värdeminskningar, såvida inte annat föreskrivs i artiklarna 16, 27, 27bis och 34. Vidare förskrivs att med anskaffningsvärde ska förstås antingen den i artikel 21 definierade anskaffningskostnaden eller den i artikel 22 definierade tillverkningskostnaden, eller apportegendomens värde såsom det definieras i artikel 23 kungörelsen.

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

11 De faktiska omständigheter som framgår av beslutet om hänskjutande kan sammanfattas enligt följande.

12 Aktiebolaget GIMLE bildades enligt belgisk rätt den 26 november 1998 av A. Sjöwall och B. Larsson. Sjöwall och Larsson är svenska medborgare med hemvist i Förenade kungariket. Föremålet för bolagets verksamhet är bland annat ägande och förvaltning av andelar i bolag.

13 Den 27 november 1998 förvärvade GIMLE 50 aktier i det svenska bolaget TV Shop Europe AB, vilket också hade grundats av A. Sjöwall. Priset för aktieförvärvet var 5 000 svenska kronor (SEK), det vill säga 100 SEK per aktie. Den 4 januari 1999, det vill säga 38 dagar efter förvärvet, sålde GIMLE aktierna till det svenska bolaget Electronic Retailing AB för 17 000 000 SEK, eller 340 000 SEK per aktie. GIMLE tog som en följd av försäljningen upp en kapitalvinst på 74 776 696 belgiska franc (BEF) (1 853 668 euro) i sin bokföring, vilket motsvarade differensen mellan försäljningspriset och anskaffningspriset för aktierna.

14 I skattemässigt hänseende gällde emellertid i Belgien ett undantag från skatteplikt avseende detta slag av kapitalvinst vid aktieförsäljning. GIMLE tog därför inte upp denna kapitalvinst som beskattningsbar inkomst i bolagets inkomstdeklaration avseende beskattningsåret 2000 (inkomster under år 1999).

15 Skattemyndigheten ansåg emellertid i ett beslut om ändrad taxering av den 19 november 2002 att GIMLE:s kapitalvinst i samband med försäljningen av aktierna skulle beskattas som en värdeökning av tillgången som hade realiserats i samband med förvärvet av aktierna, ”det vill säga som en följd av att den monetära tillgången ersattes av aktier vars verkliga värde var högre än det erlagda priset”. Skattemyndigheten antog sålunda att aktiernas verkliga värde vid tidpunkten för GIMLE:s förvärv av den den 27 november 1998 inte motsvarade deras anskaffningspris (100 SEK per aktie), utan det pris

till vilket de såldes vidare den 4 januari 1999 (340 000 SEK per aktie). Följaktligen beslutade skattemyndigheten att inkomstskatt skulle betalas avseende den kapitalvinst på 74 776 696 BEF (1 853 668 euro) som sålunda uppkom.

16 GIMLE begärde omprövning av taxeringsbeslutet men skattemyndigheten fann i beslut av den 18 juli 2003 att det inte fanns skäl att ändra detsamma. GIMLE överklagade detta beslut till Tribunal de première instance de Bruxelles (domstol i första instans i Bryssel) som upptog överklagandet till sakprövning och biföll det. Den domstolen förordnade följaktligen att GIMLE skulle beviljas skattefördelen och att skattemyndigheten skulle återbetala det felaktigt uttagna beloppet jämte dröjsmålsränta.

17 Belgiska staten överklagade avgörandet i första instans till Cour d'appel de Bruxelles (domstol i andra instans i Bryssel) som ogillade detsamma. Cour d'appel de Bruxelles ifrågasatte inte riktigheten av belgiska statens bedömning av de faktiska omständigheterna innebärande att det var uppenbart att de aktuella aktiernas anskaffningspris var lägre än deras verkliga värde, vilket motsvarade det försäljningspris som erhållits 38 dagar senare. Enligt Cour d'appel de Bruxelles var emellertid den bedömningen inte relevant, eftersom GIMLE enligt artiklarna 3 första stycket, 4 och 16 första stycket i den kungliga kungörelsen var skyldigt att bokföra aktierna till deras anskaffningskostnad och inte till deras verkliga värde. Den domstolen angav särskilt att artikel 16 i kungörelsen innebär att företag är skyldiga att ange det verkliga värdet i stället för anskaffningskostnaden endast i ”undantagsfall” och att det enligt artikel 4 andra stycket i kungörelsen är möjligt för ett företag att ge en rättvisande bild av dess tillgångar genom att i en bilaga till årsbokslutet ge ”ytterligare upplysningar” utan att för den skull göra avsteg från huvudregeln att värdering ska ske med utgångspunkt i anskaffningskostnaden. Cour d'appel de Bruxelles fastställde följaktligen den första instansens avgörande och slog fast att det var fel av belgiska staten att använda en kapitalvinst på 74 776 696 BEF som beskattningsunderlag för den skatt som GIMLE skulle betala.

18 Belgiska staten överklagade Cour d'appel de Bruxelles dom och gjorde gällande att det i artiklarna 3 första stycket, 4 och 16 första stycket i den kungliga kungörelsen inte enbart föreskrivs att ytterligare upplysningar ska lämnas i bilaga till årsbokslutet utan de bestämmelserna innebär även en skyldighet att göra avsteg från principen att tillgångar ska tas upp i bokföringen till anskaffningskostnaden när, såsom är fallet i det aktuella målet, det är uppenbart att det pris som betalats inte överensstämmer med tillgångarnas verkliga värde, vilket ger en skev bild av bolagets tillgångar, skulder, ekonomiska ställning och resultat.

19 Cour de cassation fann att det var nödvändigt att tolka artikel 2.3–5 i fjärde direktivet och beslutade därför att vilandeförklara målet och ställa följande fråga till domstolen:

”Ska artikel 2.3–5 i [fjärde direktivet] tolkas så, att den, förutom en skyldighet att lämna ytterligare upplysningar i en bilaga till årsbokslutet, även föreskriver en skyldighet att – när det är uppenbart att anskaffningsvärdet inte motsvarar tillgångarnas verkliga värde, vilket inte ger en rättvisande bild av bolagets tillgångar, skulder, ekonomiska ställning och resultat – göra avsteg från principen att tillgångar ska bokföras till anskaffningsvärdet och direkt bokföra tillgångarna till vidareförsäljningsvärdet, om detta värde framstår som tillgångarnas verkliga värde?”

Prövning av tolkningsfrågan

Yttranden som har inkommit till domstolen

20 Skriftliga yttranden har inkommit från GIMLE, den belgiska regeringen och den tyska regeringen samt kommissionen. GIMLE, den tyska regeringen och kommissionen anser att frågan ska besvaras nekande. Endast den belgiska regeringen har intagit motsatt ståndpunkt.

21 GIMLE och den tyska regeringen har framhållit att den värderingsmetod som föreskrivs i artikel 32 i fjärde direktivet bygger på tillgångarnas anskaffningsvärde, vilket motsvarar deras anskaffnings- och tillverkningskostnader. Avsteg från denna metod är endast tillåtet i det begränsade antal situationer som anges i artikel 33 i direktivet.

22 Kommissionen har med hänvisning till dom av den 27 juni 1996 i mål C-234/94, Tomberger (REG 1996, s. I-3133, punkt 17), och av den 14 september 1999 i mål C-275/97, DE + ES Bauunternehmung (REG 1999, s. I-5331, punkt 26), påpekat att principen om en rättvisande bild i artikel 2.3 i fjärde direktivet utgör direktivets grundläggande syfte. Det råder emellertid oenighet bland dem som har inkommit med yttrande vid domstolen vad gäller tillämpningsområdet för artikel 2.5 i fjärde direktivet, i vilken det föreskrivs en skyldighet att göra avsteg från en föreskrift i direktivet om dess tillämpning undantagsvis är oförenlig med principen om en rättvisande bild.

23 GIMLE, den tyska regeringen och kommissionen har gjort gällande att förvärv av en tillgång till ett pris som är lägre än tillgångens verkliga värde inte kan anses utgöra ett undantagsfall i den mening som avses i artikel 2.5 i fjärde direktivet som motiverar ett avsteg från principen om värdering med utgångspunkt i det anskaffningsvärde som anges i artikel 32 i samma direktiv. GIMLE har härvid framhållit att unionslagstiftarens beslut att välja den metod som utgår från anskaffningsvärdet förutsätter att det i företagens bokföring görs värderingar som endast i sällsynta fall motsvarar tillgångarnas verkliga värde. Den tyska regeringen har tillagt att denna metod oundvikligen leder till uppkomsten av i vissa fall omfattande dolda reserver när anskaffningsvärdet är lägre än tillgångens verkliga värde. Sådana dolda reserver överensstämmer dock med försiktighetsprincipen enligt artikel 31.1 c i nämnda direktiv.

24 Den belgiska regeringen anser däremot att begreppet ”undantagsvis” i artikel 2.5 i fjärde direktivet omfattar en situation i vilken det är uppenbart att, såsom är fallet i det nationella målet, en tillgångs anskaffningspris är lägre än dess verkliga värde, förutsatt att användningen av anskaffningspriset skulle ge en skev bild av bolagets ekonomiska ställning. Den belgiska regeringen har analogt hänvisat till punkt 32 i domen i det ovannämnda målet DE + ES Bauunternehmung, i vilken domstolen slog fast att de undantagsfall som avses i artikel 31.2 i fjärde direktivet är fall där en separat värdering inte skulle ge en så rättvisande bild som möjligt av det berörda bolagets verkliga ekonomiska ställning.

Domstolens bedömning

25 Den hänskjutande domstolen har ställt frågan för att få klarhet i huruvida principen om en rättvisande bild i artikel 2.3–5 i fjärde direktivet medför en skyldighet att göra avsteg från principen att värderingen av tillgångarna ska ske med utgångspunkt i deras anskaffnings- och tillverkningskostnad enligt artikel 32 i samma direktiv för att i stället göra en värdering med utgångspunkt i deras verkliga värde när det är uppenbart att tillgångarnas anskaffningspris eller tillverkningskostnad är lägre än deras verkliga värde.

26 Av beslutet om hänskjutande framgår att det nationella målet rör frågan hur ett förvärv av aktier som en månad efter förvärvet såldes till ett pris som var 3 400 gånger högre än anskaffningspriset ska behandlas i bokföringsmässigt hänseende.

27 Det framgår likaså av beslutet om hänskjutande att bakgrunden till det nationella målet är skatterättslig såtillvida att bokföring av aktierna till deras verkliga värde vid anskaffningstidpunkten skulle medföra att de belgiska myndigheterna kan påföra det berörda bolaget skatt avseende den kapitalvinst som utgörs av differensen mellan aktiernas verkliga värde och deras anskaffningspris.

28 Domstolen har redan tidigare klargjort att fjärde direktivet inte har till syfte att fastställa villkor för hur skattemyndigheterna kan och ska gå till väga för att lägga bolags årsbokslut till grund för sin fastställelse av skattebasen och skattebeloppet avseende en sådan inkomstskatt för juridiska personer

som är aktuell i det nationella målet. Det är däremot inte uteslutet att årsboksluten kan användas som referensram för beskattningen i medlemsstaterna (dom av den 7 januari 2003 i mål C-306/99, BIAO, REG 2003, s. I-1, punkt 70). Det finns inte heller någon bestämmelse i fjärde direktivet som förbjuder att medlemsstaterna justerar de skattemässiga verkningarna av bokföringsreglerna i direktivet i syfte att fastställa en skattepliktig vinst som ligger närmare den ekonomiska verkligheten.

29 Fjärde direktivet syftar till att uppnå en samordning av de nationella bestämmelserna om uppställningen av och innehållet i årsbokslut och förvaltningsberättelser samt värderingsmetoder för att skydda bolagsmännen och tredje man. I detta avseende syftar direktivet, enligt dess tredje skäl, endast till att uppställa minimikrav på omfattningen av den ekonomiska information som allmänheten ska kunna ta del av (domen i det ovannämnda målet BIAO, punkt 69).

30 I fjärde direktivet grundas denna samordning av innehållet i årsbokslut på principen om en ”rättvisande bild”, vars efterlevnad är direktivets grundläggande syfte (domarna i de ovannämnda målen Tomberger, punkt 17, DE + ES Bauunternehmung, punkt 26, och BIAO, punkt 72). Enligt denna princip, som återfinns i artikel 2.3–5 i fjärde direktivet, ska årsbokslutet ge en rättvisande bild av bolagets tillgångar, skulder, ekonomiska ställning och resultat.

31 Artikel 2.3–5 i fjärde direktivet, i vilken principen om en rättvisande bild fastslås, ingår i avsnitt 1 i direktivet som har rubriken ”Allmänna bestämmelser”. I avsnitt 7 i direktivet med rubriken ”Värderingsregler” anges reglerna för värdering av posterna i årsbokslutet, däribland de allmänna principer som anges i artikel 31.

32 Domstolen har redan tidigare angett att tillämpningen av principen om en rättvisande bild i möjligaste mån ska styras av de allmänna principerna i artikel 31 i fjärde direktivet, av vilka försiktighetsprincipen i artikel 31.1 c är av särskild betydelse (domen i det ovannämnda målet Tomberger, punkt 18).

33 Enligt artikel 31.1 c i fjärde direktivet, där försiktighetsprincipen fastslås, säkerställs att principen om en rättvisande bild iakttas om samtliga komponenter – konstaterade intäkter, intäkter och kostnader, risker och förluster – som verkligen avser räkenskapsåret i fråga beaktas (domarna i de ovannämnda målen Tomberger, punkt 22, och BIAO, punkt 123). I artikel 31.1 c aa föreskrivs särskilt att endast per balansdagen konstaterade intäkter får tas med.

34 Principen om en rättvisande bild ska även tolkas mot bakgrund av den princip som anges i artikel 32 i fjärde direktivet, enligt vilken värderingen av posterna i årsbokslutet ska utgå från anskaffnings- och tillverkningskostnaderna.

35 Enligt denna bestämmelse grundas den rättvisande bild som ska följa av årsbokslutet i ett bolag på en värdering av tillgångarna som sker med utgångspunkt inte i deras verkliga värde utan i deras anskaffningskostnad.

36 Det är riktigt att det i artikel 2.5 i fjärde direktivet föreskrivs att om undantagsvis tillämpningen av en föreskrift i direktivet är oförenlig med den skyldighet som föreligger enligt artikel 2.3, avsteg ska göras från den förstnämnda föreskriften så att en rättvisande bild enligt nämnda punkt 3 kan ges.

37 Enligt artikel 2.5 i fjärde direktivet är det således möjligt att det, undantagsvis, ska göras avsteg från metoden i artikel 32 i samma direktiv enligt vilken tillgångarna ska värderas med utgångspunkt i anskaffnings- och tillverkningskostnaderna när den metoden leder till att det ges en skev bild av bolagets tillgångar, skulder, ekonomiska ställning och resultat.

38 Såsom GIMLE, den tyska regeringen och kommissionen har framhållit utgör emellertid inte undervärdering av tillgångar i bolagens årsbokslut i sig ett undantagsfall i den mening som avses i artikel 2.5 i fjärde direktivet.

39 Den omständigheten att det kan hända att vissa tillgångar värderas för lågt i bolagens bokföring, för det fall deras anskaffningsvärde är lägre än det verkliga värdet, är nämligen endast en naturlig följd av unionslagstiftarens beslut att i artikel 32 i fjärde direktivet välja en värderingsmetod som inte utgår från tillgångarnas verkliga värde utan deras anskaffningsvärde.

40 Såsom den tyska regeringen har framhållit är dessutom den omständigheten att vissa tillgångar undervärderas i ett bolags bokföring på grund av att de värderas med utgångspunkt i anskaffnings- och tillverkningskostnaden förenlig med försiktighetsprincipen i artikel 31.1 c i fjärde direktivet. Om tillgångarna åsattes sitt verkliga värde skulle en kapitalvinst uppstå i bolagets bokföring motsvarande differensen mellan tillgångarnas verkliga värde och deras anskaffningsvärde, i strid med artikel 31.1 c aa i direktivet enligt vilken endast per balansdagen konstaterade intäkter får tas med.

41 Kommissionen har vidare helt korrekt påpekat att den belgiska staten, vid tidpunkten för de transaktioner som är aktuella i det nationella målet, inte hade antagit några fakultativa bestämmelser med stöd av artiklarna 2.5 eller 33 i fjärde direktivet. Kommissionen har även framhållit att ett bolag som med säkerhet vet att det kommer att realisera betydande intäkter på grund av åtaganden angående framtida vidareförsäljning av tillgångar är skyldigt, enligt artikel 2.4 i direktivet, att lämna ytterligare upplysningar i detta avseende.

42 Mot bakgrund av det ovan anförda ska tolkningsfrågan besvaras enligt följande. Det är inte tillåtet enligt principen om en rättvisande bild i artikel 2.3–5 i fjärde direktivet att – när tillgångarnas anskaffnings- eller tillverkningskostnad är uppenbart lägre än deras verkliga värde – göra avsteg från principen att värderingen av tillgångarna ska ske med utgångspunkt i deras anskaffnings- och tillverkningskostnad enligt artikel 32 i samma direktiv för att i stället göra en värdering med utgångspunkt i tillgångarnas verkliga värde.

Rättegångskostnader

43 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (tionde avdelningen) följande:

Det är inte tillåtet enligt principen om en rättvisande bild i artikel 2.3–5 i rådets fjärde direktiv 78/660/EEG av den 25 juli 1978 grundat på artikel [44.2 g EG] om årsbokslut i vissa typer av bolag att – när tillgångarnas anskaffnings- eller tillverkningskostnad är uppenbart lägre än deras verkliga värde – göra avsteg från principen att värderingen av tillgångarna ska ske med utgångspunkt i deras anskaffnings- och tillverkningskostnad enligt artikel 32 i samma direktiv för att i stället göra en värdering med utgångspunkt i tillgångarnas verkliga värde.

Underskrifter